

آموزش احکام و نماز کم توان ذهنی

پایه
نهم

سازمان آموزش و پرورش استثنایی

معاونت آموزشی، پرورشی و تربیت بدنی

سال تحصیلی: ۱۴۰۴ - ۱۴۰۳

عنوان

صفحه

سخنی با دانش آموزان عزیز..... ۲

بخش اول: احکام

تکلیف و تقلید..... ۳

تیمم..... ۴

نماز جماعت..... ۶

نماز قضا..... ۷

نماز مسافر..... ۸

بخش دوم: نماز

آموزش نماز چهار رکعتی..... ۹

خودآزمایی..... ۱۷

مناجات..... ۱۹

منابع..... ۲۰

سخنی با دانش آموزان عزیز:

سلام

آفرین به شما که نماز می خوانید و خدا را عبادت می کنید . شما باید همه ی کارهای خود را آن گونه که خدا راضی باشد انجام دهید .

وقتی به سن تکلیف می رسیم ، خدا برای کارهای ما دستوراتی را مشخص کرده است که ما باید آن ها را یاد بگیریم و به آن ها عمل کنیم.

بچه های خوب، باید احکام دین را یاد بگیریم و از آن استفاده کنیم تا خدا از ما راضی باشد. ما برای آشنایی با تکالیف دینی باید به مَرَجِعِ تَقْلیدِ مُرَاجِعِه کنیم.

اِنْ شَاءَ اللهُ با مطالعه این مجموعه و عمل به دستورات خداوند همیشه موفق باشید .

با آرزوی قبولی عبادت های شما عزیزان

تکلیف و تقلید :

وقتی انسان به سن تکلیف می رسد، بر او واجب می شود که تکالیف دینی را انجام دهد. نماز، روزه، و... نمونه هایی از تکالیف دینی هستند. انجام این تکالیف موجب سعادت ما در دنیا و جهان آخرت می شود. ما برای این که با تکالیف دینی آشنا شویم و به آن ها عمل کنیم باید از مرجع تقلید خود پیروی کنیم.

مراجع تقلید تمام احکام دینی را در کتاب هایی به نام رساله ی توضیح المسائل نوشته اند. ما می توانیم با کمک بزرگ تر ها به رساله مراجعه کنیم و احکام دینی را یاد بگیریم. هم چنین کتاب هایی به نام استفتائات وجود دارد که مراجع تقلید در آن به سوال های دینی مردم پاسخ داده اند و ما با خواندن آن ها می توانیم اطلاعات زیادی در مورد احکام دینی به دست آوریم.

نحوه ی انجام تیمم :

در دوره ی ابتدایی یاد گرفتید که ما مسلمانان برای خواندن نماز باید وضو داشته باشیم.

آیا می دانید اگر ما نتوانیم وضو بگیریم ، چگونه باید نماز بخوانیم؟

- اگر انسان نتواند وضو بگیرد باید به جای آن ، تیمم کند.
- اگر انسان بیمار باشد و آب برای او ضرر داشته باشد، به جای وضو باید تیمم کند.
- اگر انسان در جایی باشد که برای گرفتن وضو آب نداشته باشد، باید به جای وضو، تیمم کند.

- اگر وقت برای خواندن نماز خیلی کم باشد، به جای وضو باید تیمم کند.
- برای تیمم کردن می توان از خاک، سنگ، شن و ماسه استفاده کرد.
- حاکی که انسان با آن تیمم می کند باید پاک باشد و نجس نباشد.
- تیمم بر چمن، برگ و گیاه، آهن و شیشه، پلاستیک، چوب و پارچه، کاشی، سیمان، سرامیک و دیوار رنگ شده، باطل است.

نکاتی که قبل از انجام تیمم باید به آن ها توجه شود :

- باید حواسمان باشد که اگر در دستمان انگشتر است آن را از انگشتمان در بیاوریم و بعد تیمم کنیم.
- اگر موی سر ما بلند و روی پیشانی ما باشد، باید موها را کنار بزنیم و بعد کف دو دست را روی پیشانی بکشیم.

- اگر پیشانی یا کف دست ها یا پشت دست ما زخمی است و با پارچه یا چیز دیگری بسته شده باشد و نتوانیم آن را باز کنیم، باید به همان حالت، تیمم را انجام دهیم.
- اگر جایی مثل یخچال یا کتری یا بطری، به اندازه وضو یا غسل آب باشد، نباید تیمم کنیم و با همان مقدار آب وضو بگیریم.
- شخصی که مثلا معلول جسمی است و نمیتواند تیمم کند، اگر ممکن است و وقت نماز باقی باشد، باید از یک نفر دیگر کمک بگیرد و اگر نمی تواند از شخص دیگری کمک بگیرد، بدون تیمم نماز بخواند.

هر چه وضو را باطل می کند، تیمم را هم باطل می کند.

مراحل تیمم کردن به ترتیب زیر می باشد:

- ابتدا نیت می کنیم .
- سپس کف دو دست را با هم بر روی خاک می زنیم.
- کف دو دست را باهم از جایی که موی سر می روید تا روی ابروها و بینی می کشیم.
- بعد با کف دست چپ، دست راست را از مچ تا سر انگشتان مسح می کشیم.
- سپس با کف دست راست، دست چپ را از مچ تا سر انگشتان مسح می کشیم.
- ما با انجام این مراحل، یک تیمم انجام داده ایم و خود را برای عبادت آماده می کنیم.

نماز جماعت:

یکی از عبادت‌های مهم ما مسلمانان نماز است. خواندن نماز بر ما مسلمانان واجب است. ما می‌توانیم نماز را به تنهایی و یا به جماعت بخوانیم. ولی خواندن نماز به صورت جماعت بهتر است .

رفتن به مسجد و شرکت در نماز جماعت ثواب زیادی دارد.

امام رضا (ع) در مورد ارزش نماز جماعت فرموده است: "هر رکعت نماز جماعت به اندازه ی دو هزار رکعت نمازی که به تنهایی خوانده می‌شود ارزش دارد."

- مستحب است انسان نماز را به صورت جماعت بخواند. در نماز جماعت مسلمانان در صف‌های منظم و رو به قبله و پشت سر امام جماعت می‌ایستند و نماز می‌خوانند. وقتی نماز را به جماعت می‌خوانیم، خداوند ما را مورد لطف و رحمت بیش‌تری قرار می‌دهد.
- در نماز جماعت ما نمازگزاران در کنار یک‌دیگر خدا را عبادت می‌کنیم و از حال یک‌دیگر نیز باخبر می‌شویم و در صورت نیاز به یک‌دیگر کمک می‌کنیم.

آیا می‌دانید نماز جماعت را چگونه می‌خوانند؟

- نماز جماعت صبح، ظهر، عصر، مغرب و عشا مانند نمازهای روزانه خوانده می‌شود. البته در نیت باید مشخص کنیم نماز را به صورت جماعت می‌خوانیم و می‌گوییم: "اقتدا می‌کنم به امام حاضر".
- ما نباید در تکبیره الاحرام "الله اکبر" را قبل از امام جماعت بگوییم. بلکه بعد از تکبیر امام جماعت، "الله اکبر" می‌گوییم و نماز را شروع می‌کنیم.

- در رکعت اول و دوم وقتی که امام جماعت حمد و سوره را می‌خواند، ما ساکت می‌ایستیم و گوش می‌دهیم و حمد و سوره را نمی‌خوانیم، ولی بقیه‌ی ذکرها را همراه با امام جماعت می‌خوانیم.
- در نماز جماعت باید دقت کنیم که رکوع، سجده، تشهد، سلام و کارهای دیگر نماز را همراه با امام جماعت به جا آوریم.

مستحب است صف‌های نماز جماعت منظم باشد و بین نماز گزارانی که در یک صف ایستاده‌اند فاصله نباشد.

نماز قضا:

اگر انسان نماز‌های واجب خود را در وقت خودش نخواند، باید قضای آن نماز را به جا آورد. هنگامی که می‌خواهیم نماز قضا به جا آوریم، هنگام نیت، باید نیت نماز قضا کنیم. برای مثال وقتی می‌خواهیم نماز قضای صبح را بخوانیم، نیت می‌کنیم که: " دو رکعت نماز قضای صبح به جا می‌آورم قربه الی الله".

توجه:

- اگر نماز گزار بعد از وقت نماز بفهمد نمازی که خوانده باطل بوده است، باید قضای آن نماز را به جا بیاورد.
- می‌توانیم نماز قضا را با جماعت بخوانیم.

امام علی (ع) می‌فرماید:

ارزش هیچ عبادتی مانند به جا آوردن نماز‌های واجب نیست.

نماز مسافر:

انسان در هنگام مسافرت باید نمازهای خود را شکسته بخواند، یعنی نمازهای چهار رکعتی (ظهر - عصر - عشا) را دو رکعت بخواند . (نیت می کنیم : دو رکعت نماز شکسته می خوانم.)

- باید توجه داشته باشیم که در هر سفری نمی توانیم نماز را شکسته بخوانیم.
- برای این که نماز را شکسته بخوانیم ، باید سفر ما دارای شرایطی باشد.

در این بخش چند نمونه از این شرط ها را می خوانیم:

- سفر انسان هشت فرسخ یا بیش تر از هشت فرسخ باشد.
- سفر کم تر از ۱۰روز طول بکشد.
- انسان در مسافرت به اندازه ای از وطن خود دور شود که صدای اذان را نشنود و دیوار شهر را نبیند، باید نماز خود را در آن جا شکسته بخواند.

نکته :

- اگر انسان از محل زندگی خود به مکانی سفر کند که محل تولدش باشد، باید نماز را تمام بخواند.
- اگر انسان برای انجام کار حرام به مسافرت برود ، باید نماز خود را تمام بخواند.
- اگر زن بدون اجازه ی همسر خود به مسافرت برود، باید نماز خود را تمام بخواند.

بخش دوم :

آموزش نماز

چهار رکعتی

رهبر معظم آیت الله خامنه ای می فرمایند :

« هیچ وسیله ای بهتر از نماز ، ارتباط بین انسان و خداوند نیست.»

" نماز "

سحر طی شد مؤذن بانگ برداشت

زجا برخیز هنگام نماز است

زهر گلدسته ای آواز برخاست

در رحمت به روی خلق باز است

اگر خواهی نشاط صبحدم را

به آداب مسلمانی وضو کن

زآب پاک ، جان را روشنی ده

به سوی قبله با اخلاص رو کن

چه خوش باشد که با یاد خداوند

تمام لحظه ها دل گیرد آرام

چه خوش باشد نماز پنج گانه

به صبح و ظهر و مغرب و شام

شعر از: محمد جواد محبت

*از احادیثی که در متن آمده، آزمون به عمل نمی آید.

امام صادق (ع) می فرماید:

"همانا بهترین عمل نزد خداوند در قیامت ، نماز است."

نماز های ظهر، عصر و عشا چهار رکعتی هستند.

نماز چهار رکعتی را به ترتیب زیر می خوانیم:

* برای خواندن نماز های چهار رکعتی ابتدا رو به قبله می ایستیم و نیت می کنیم. یعنی می گوییم: چهار رکعت نماز می خوانم
برای رضای خدا، قربه الی الله. بعد از نیت الله اکبر می گوییم.

سپس رکعت اول ، دوم و سوم را مانند نماز مغرب می خوانیم، یعنی: بعد از گفتن "الله اکبر"، دستها را پایین آورده و سوره ی حمد و توحید را می خوانیم. (می توانیم به جای سوره ی توحید یکی دیگر از سوره های قرآن را هم بخوانیم).

سوره ی حمد:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ*

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ*

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ*

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ*

اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ*

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ*

سوره ی توحید:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ*

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ*

اللَّهُ الصَّمَدُ*

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ*

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ*

* بعد از تمام شدن حمد و سوره به رکوع می رویم. یعنی خم می شویم و دستها را روی زانو قرار

می دهیم و می گوییم:

سبحان ربی العظیم و بحمده

و یا ۳ بار می گوییم: **سبحان الله**

* سپس می ایستیم و بعد به سجده می رویم و می گوییم:

سبحان ربی الاعلی و بحمده

و یا ۳ بار می گوییم: **سبحان الله**

*سپس می نشینیم و دوباره به سجده می رویم. سجده ی دوم را مانند سجده ی اول به جا می آوریم . یعنی می گوییم:

سبحان ربی الاعلی و بحمده

و یا ۳ بار می گوییم: **سبحان الله**

* سپس بلند می شویم و می ایستیم و رکعت دوم نماز را شروع می کنیم. یعنی حمد و سوره را می خوانیم .

* سپس دست ها را رو به روی صورت خود گرفته و دعا می خوانیم. می توانیم در قنوت این دعا را بخوانیم:

* بعد از قنوت به رکوع می رویم و بلند می شویم و سجده را به جا می آوریم.

" ربنا آتنا فی الدنیا حسنه و فی الاخره حسنه و قنا عذاب النار "

* بعد از سجده ی اول می نشینیم و سپس سجده ی دوم را مانند سجده ی اول می خوانیم و تشهد را می خوانیم . یعنی می گوییم:

اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له

و اشهد ان محمدا عبده و رسوله

اللهم صل علی محمد و آل محمد

* وقتی تشهد را خواندیم بلند می شویم و می ایستیم و سه مرتبه "تسبیحات اربعه" را می گوئیم:

سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اكبر

* بعد به رکوع می رویم و می گوئیم :

سبحان ربی العظیم و بحمده و یا سه بار می گوئیم سبحان الله

* سپس می ایستیم و بعد به سجده می رویم و می گوئیم:

سبحان ربی الاعلی و بحمده و یا سه بار می گوئیم سبحان الله

* بعد می نشینیم و دوباره به سجده می رویم و سجده ی دوم را مانند سجده ی اول به جا می آوریم یعنی می گوئیم:

سبحان ربی الاعلی و بحمده و یا سه بار می گوئیم سبحان الله

* وقتی ذکر سجده را گفتیم ، بلند می شویم و می ایستیم و مانند رکعت سوم تسبیحات اربعه را سه مرتبه می گوئیم:

سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اكبر

* بعد به رکوع می رویم و می گوئیم :

سبحان ربی العظیم و بحمده و یا سه بار می گوئیم سبحان الله

* سپس می ایستیم و بعد به سجده می رویم و می گوئیم:

سبحان ربی الاعلی و بحمده و یا سه بار می گوئیم سبحان الله

* سپس می نشینیم و دوباره به سجده می رویم و سجده ی دوم را مانند سجده ی اول به جا می

آوریم یعنی می گوییم:

سبحان ربی الاعلی و بحمده و یا سه بار می گوییم سبحان الله

* بعد می نشینیم و تشهد را می خوانیم:

اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له

و اشهد ان محمدا عبده و رسوله

اللهم صل علی محمد و آل محمد

در ادامه سلام نماز را می گوییم و نماز را تمام می کنیم:

السلام علیک ایها النبی و رحمه الله و برکاته

السلام علینا و علی عباد الله الصالحین

السلام علیکم و رحمه الله و برکاته

امام باقر(ع) می فرماید: "نماز را سبک نشمار... "

آیا می دانید منظور از سبک شمردن نماز چیست؟

چند مورد از سبک شمردن نماز عبارت هستند از:

- با عجله نماز خواندن.
- نماز را در اول وقت نخواندن.
- قضا شدن نماز.
- بی توجهی در هنگام نماز خواندن و...

خدایا! یاری مان کن تا همیشه نماز مان را در اول وقت بخوانیم و در هنگام نماز

خواندن حواسمان پرت نشود و فقط به تو توجه کنیم.

خود آزمایی:

۱- نماز های ظهر ، عصر و عشاء رکعتی هستند.

۲- در رکعت سوم و رکعت تسبیحات اربعه را سه بار تکرار می کنیم.

۳- ذکر تسبیحات اربعه کدام است؟

الف) سبحان ربی العظیم و بحمده

ب) سبحان ربی الاعلی و بحمده

ج) سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر

۴- در تشهد کدام ذکر را اول می گوییم؟

الف) اللهم صل علی محمد و آل محمد

ب) اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له

ج) واشهد ان محمدا عبده و رسوله

۵- در سلام کدام ذکر را اول می گوییم؟

الف) السلام علينا و علی عباد الله الصالحین

ج) السلام علیکم و رحمه الله و برکاته

ب) السلام علیک ایها النبی و رحمه الله و برکاته

۶- در کدام یک از نمازها تسبیحات اربعه را نمی خوانیم؟

ب) نماز عشا

الف) نماز مغرب

د) نماز عصر

ج) نماز صبح

۷- ذکر تسبیحات اربعه را به ترتیب شماره گذاری کنید .

☐ و الله اكبر
☐ و الحمد لله
☐ سبحان الله
☐ و لا اله الا الله

۸- ذکر تشهد را به ترتیب شماره گذاری کنید :

☐ اللهم صل على محمد و آل محمد
☐ و اشهد ان محمدا عبده و رسوله
☐ اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له

۹- ذکر سلام را به ترتیب شماره گذاری کنید :

☐ السلام علينا و على عباد الله الصالحين
☐ السلام عليكم و رحمه الله و بركاته
☐ السلام عليك ايها النبي و رحمه الله و بركاته

مناجات

ای خدای دانا! از تو می خواهم یاری ام کنی تا تکالیف دینی را به درستی یاد بگیرم.

ای خدای توانا! از تو می خواهم یاری ام کنی تا تکالیف دینی را به خوبی انجام دهم.

ای خدای آمرزنده ی مهربان! از تو می خواهم اگر گاهی در انجام تکالیف دینی کوتاهی کردم مرا ببخشی .

ای خدای بزرگ! اگر شیطان وسوسه ام کرد و از عبادت تو غافل شدم ، مرا به سوی خودت باز گردان.

ای خدای بخشنده! کمکم کن تا از کارهای حرام دوری کنم و کارهای درست و شایسته انجام دهم .

ای خدای مهربان! یاری ام کن تا با انجام عبادات و احکام دین به تو نزدیک تر شوم.

خدا یا! در انجام عبادت های دینی فقط از تو یاری می گیرم و فقط تو را می پرستم.

"ایاک نعبد و ایاک نستعین"

منابع:

- ۱- برگزیده ی احکام ویژه ی نوجوانان، دفتر معاونت امور اجتماعی، ۱۳۷۲، تهران: سازمان بهزیستی کشور
- ۲- پیام های آسمان، پایه ی هفتم، ۱۳۹۳
- ۳- احکام شرعی ویژه ی کودکان و دانش آموزان استثنایی، سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور و مرکز ملی پاسخگویی به سئوالات دینی، ۱۳۸۷، تهران: سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور.
- ۴- یک سبد گل سرخ، ستاد اقامه ی نماز وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۸۵، تهران: انتشارات راهبردهای سنجش اندیشه.
- ۵- رساله ی آموزشی، آیت الله خامنه ای، ۱۳۹۲، تهران: فقه روز.
- ۶- صد و چهار پرسش و پاسخ درباره ی موضوعات گوناگون، غلامرضا حیدری ابهری، ۱۳۹۲، تهران: قدیانی.
- ۷- نقش تقلید در زندگی انسان، آیت الله مصباح یزدی، ۱۳۸۲، قم: موسسه ی آموزش و پژوهش امام خمینی (ره)
- ۸- راه آسمان احکام دختران، ستاد اقامه ی نماز وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۸۸، مشهد: سنبله
- ۹- پسران آفتاب احکام پسران، علی حسن زاده، ۱۳۸۶، مشهد: سنبله.
- ۱۰- قرآن کریم
- ۱۱- رساله ی توضیح المسائل امام خمینی (ره)
- ۱۲- کتاب های درسی دین و زندگی دوره ی دوم متوسطه ی حرفه ای ویژه ی دانش آموزان با نیاز های ویژه
- ۱۳- کتاب های درسی دینی دوره ی اول متوسطه ی حرفه ای ویژه ی دانش آموزان با نیاز های ویژه.
- ۱۴- ستاد اقامه ی نماز. گلستان شکوفه، ویژه ی دانش آموزان ابتدایی
- ۱۵- فردی، امیرحسین و نادری، ناصر یک سبد گل سرخ ویژه نامه ی جشن عبادت دختران ۹ ساله . تهران. راهبردهای سنجش اندیشه، ۱۳۸۵
- ۱۷- ارفع، سیدکاظم. آموزش نماز. تهران: پیام عدالت ۱۳۸۸

- ۱۸- حضرت آیت ... خامنه ای. از ژرفای نماز. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی ۱۳۷۶
- ۱۹- بهتاج، حاج یدالله. چهل داستان درباره ی نماز و نمازگزاران. تهران: سبحان ۱۳۷۳
- ۲۰- قرائتی، محسن. پرتوی از اسرار نماز. قم ستاد اقامه ی نماز ۱۳۷۴
- ۲۱- شیرازی، بی آزار. راز نماز، تهران: بعثت ۱۳۷۰
- ۲۲- علی نیا، رضا و علی نیا، نجیبه. شمیم نماز. آمل: فکر سبز ۱۳۹۱
- ۲۳- حیدری ابهری، غلام رضا. ۵۵ پرسش و پاسخ درباره ی نماز. تهران: قدیانی ۱۳۹۲
- ۲۴- حسن زاده، علی. احکام پسران آفتاب ۱ ویژه ی اول راهنمایی. تهران: سنبله ۱۳۹۰
- ۲۵- محمدی، محمد. فرصت پرواز روشهایی برای هدایت کودکان و نوجوانان به نماز. تهران: مهربرنا ۱۳۸۶

گردآورندگان: ناهید نظری کوپائی - زهره میرباقری - اکرم شامحمدی - سمیه امیدی - راحله فرهمندی